

SIRIJSKO KRŠĆANSTVO NA INDIJSKOJ ZEMLJI – TRI DIMENZIJE IDENTITETA

Od svih istočno-kršćanskih tradicija, istočno-sirijska je doživjela najveću ekspanziju izvan svoga tradicionalnog područja. Proširila se na područja Srednje Azije, Tibeta, Kine i Indije. U većini ovih krajeva istočno-sirijsko kršćanstvo je iščezlo, osim u Indiji. Istovremeno, kršćanstvo se tamo, kao nigdje drugdje, duboko povezalo s lokalnom kulturom, religijom i mentalitetom. Na jugu Indije (Kerala i Tamil Nadu) kršćani su poznatiji kao sljedbenici sv. Tome Apostola (*Thoma marga*) ili jednostavno kao Tomini kršćani, koji su danas organizirani pretežno u dvije crkvene tradicije: Siro-malankarsku i Siro-malabarsku. Dio Siro-malankarske i gotovo čitava Siro-malabarska crkvena tradicija su u jedinstvu s Rimskom crkvom, a ostale su u sastavu Siro-jakobitske crkve, ili autonomne Asirsko-malabarske crkve.

Tomini kršćani, čija povijest seže u same početke kršćanstva, od propovijedanja apostola Tome i njegovih učenika, predstavljaju u potpunosti sirijsku i u potpunosti indijsku crkvu, duboko ukorijenjenu u indijski kulturni i antropološki univerzum. Placid J. Podipara, povjesničar i veliki poznavatelj Tominih kršćana, definira ih ovako: „hindu po kulturi, kršćani po vjeri, istočnjaci po obredu“. Ove tri dimenzije njihovog identiteta su neodvojive, u svojim kulturološkim, religioznim

i liturgijskim aspektima. Iako su Tomini kršćani tek neznatna manjina (oko 7 milijuna u svim denominacijama), u odnosu na milijardu i dvjestotinjak milijuna Indijaca, ipak u svojoj skoro dvijetisućljetnoj povijesti ostavili su neizbrisiv trag na indijskoj kulturnoj, religijskoj i političkoj sceni. Najdublji trag ostavili su ipak na polju inkulturacije. Uspješno su integrirali sirijski obred u lokalne običaje, filozofske i religijske kategorije, što je možda jedinstven slučaj u povijesti kršćanstva, nakon njegovog povijesnog susreta s helenističkim svijetom.

Susret Indije i kršćanstva, ili integracija Tominih kršćana u indijski kulturni ambijent, ujedno je i glavni predmet zanimanja ovog kratkog predstavljanja.

Integracija Tominih kršćana u indijski kulturni krug vidi se počevši već od terminologije koja se od starine za njih koristi. U prvo vrijeme u Indiji su bili poznati kao *Mar Thoma Nasranikal* (što je varijacija imena Nasraya – Nazarećeni), kršćani su u prvim godinama bili nazivani najčešće Nazarećani, jer su sljedbenici Isusa iz Nazareta. Ponekad su nazivani i *surijski kristyaniel* (*sirijski kršćani*) ili *mapilla* (sažeto od *Maha Pilla* – *veliki sinovi Božji*) ili *Thoma marga* (*Tomin put*), isto tako *marga pilla* (*sinovi puta*). Biblija se naziva *Veda pusthakam* (*knjiga Veda* ili *Sveto pismo*), shodno tome vjerska pouka se naziva *vedapadham*.

Sirijski jezik kojim su se Tomini kršćani služili u liturgiji oni su po indijskom običaju shvaćali svetim jezikom i nazivali ga *devabhasha*, kao što je to *sanskrt* za hinduiste. Prvih 1.500 godina, *Peschita*, sirijski prijevod Biblije, bio je jedini poznati prijevod Biblije u Indiji.

Indija gaji veliko poštovanje prema vrednotama odricanja, molitve i religioznog i filozofskog traganja. U nekim starim tekstovima, napisanim na palminom lišću, sačuvani u jednoj brahmanskoj obitelji u Kerali, apostol Toma se naziva

Thoma sanyasi (monah). Monaški život koji je bio vrlo raširen u Mezopotamiji proširio se vjerojatno i u Indiju. Cosmas Indicopleustes, bogati trgovac iz Aleksandrije, koji je posjetio Indiju 522., govori o samostanu u Mylaporeu i crkvi koju je vidio u Malai (staro ime za Malabar).

Glavne karakteristike monaškog života u Indiji su strogost, jednostavnost i fizički rad. Hranili su se vrlo jednostavno, uglavnom rižom i povrćem, povremeno začinenim pročišćenim maslacem (*ghee*), meso nikada nisu jeli. U danima posta, pred velike blagdane, običavali su se okupljati u svetištima i provoditi ih u molitvi i pjevanju, to se zvalo *Bhajana/Upavasa* (*boravak s Bogom*). Tradicija posta traje i danas, s vrlo malim varijacijama.

Specifičnost monaškog i svećeničkog odgoja kod Tominih kršćana bio je sustav *gurukula*, kao u hindu tradiciji. *Gurukula* znači formiranje pod vodstvom jednog učitelja, *guru* na sanskrtu znači „onaj koji raspršuje tamu neznanja“. Kandidati za kršćanske svećenike formirani su pod vodstvom *malpana*, a svećeničko ređenje se nije dobivalo bez suglasnosti (*desakusi*) župnog vijeća, *palliyogam* i nadležnog svećenika (instruktora). Svećenici su uglavnom bili oženjeni, a njihove žene su nazivane *cahathiara* ili *bethqayama*, i uživale su veliki ugled u narodu.

Tradicionalni sustav svećeničkog obrazovanja nestaje s utjecajem Portugalaca, a kasnije, u Siro-malabarskoj i Siro-malankarskoj crkvi, zamijenjen je sustavom sjemeništa.

Za Tomine kršćane župna je crkva (*edavakapalli*) centar religijskog i kulturnog života, kao što je hram za hindu tradiciju. Crkve su bile podignute u stilu južnoindijskih hramova, izvana su se vrlo malo razlikovale od njih. Priča se da je tako jednom Vasco de Gama ušao i molio u jednom hindu hramu, misleći da je sirijska crkva. Običaj da se na pročelju crkve stavi

križ, kako bi ih se razlikovalo od hiduističkih hramova, uveden je dosta kasno, u vrijeme sabora u Diamperu (1599.), pod snažnim utjecajem Portugalaca. Krovovi na tim crkvama bili su uzdignuti iznad svetišta, kao u hramovima. Unutrašnjost je bila podijeljena na svetište (*madbaha*), koje je bilo odvojeno zavjesom, koja se otvarala samo u vrijeme obreda, i dio u kojem su stajali vjernici (*hykala*), muškarci naprijed, žene i djeca pozadi.

U liturgiji su se koristili istočno-sirijskim obredom, ali su uključivali u obred one elemente iz lokalne kulture koji su bili u skladu s temeljnim karakteristikama obreda. Pjevanje je bilo prilagođeno lokalnim melodijama, svjetiljke i tamjan su bili isto tako indijskog porijekla. Tipični križ Tominih kršćana postavljen je na lotosov cvijet, a na vrhu križa nalazi se golub, simbol Duha Svetoga. U crkvama se redovito postavlja jedan takav križ, vjernici dolazeći u crkvu ritualno obilaze oko tog križa i prinose darove u ulju i cvijeću. Po uzoru na hindu običaj postavljanja *dhwaja* (jarbol za zastave) u većim crkvama se postavlja *kodimaram*, na koji se za svetkovine uzdiže zastava, čime svečano počinje slavlje. Pri tim velikim svetkovinama organizira se procesija (*paradakshina*) oko crkve do vanjskog križa u dvorištu, ili za velike svetkovine po gradskim ulicama. Nekada je bilo uobičajeno da se za te svetkovine pozajmljuju slonovi, i općenito u njima bi sudjelovali i hindu vjernici, i primali bi te procesije u hramove uz velike počasti. U tim prilikama, kršćani i hinduisti međusobno su si poklanjali blagdanska jela.

Tijekom svoje duge povijesti i kontakata s hindu kulturom, sirijski kršćani u Indiji razvili su sustav paralelan onom što se zove *shodasha samskara*, šesnaest rituala karakterističnih za kastu brahmana (*namabuthiri*) koji prati čitav život čovjeka, od rođenja do posmrtnih obreda. Kršćani su većinu tih rituala prihvatili i prilagodili svojoj vjeri i ritualnoj praksi.

Prvi obred brahmana je *garbhadhana*, koji treba obaviti prije začeća djeteta. Među Tominim kršćanima se zove *adac-huthura*, ulazak bračnog para u postelju (*khtar gnoma*) popraćen je pjesmom i molitvom, pri čemu se od majke nevjeste traži da dariva kćer. Potom se vrši ritualna ponuda mlijeka mladencima. Drugi i treći *samskara* predstavljaju molitve za majku i novorođeno dijete. Kršćani su napustili drugi, *pumsavana*, u kojem se trudnoj ženi daju za jelo žitarice i jogurt, pri čemu se recitiraju molitve. Prihvatili su *seemanthonnayana*, obred zaštite novorođenog djeteta od zlih duhova. Taj obred su obavljali tako što bi majku i dijete povelili u crkvu, obično posvećenu Bogorodici, i stavili ih pod njezinu zaštitu.

Četvrti *samskara* je *jathakarma*, rituali vezani uz rođenje djeteta, gdje se novorođenčetu daje med i mlijeko. Kršćanski ritual analogan ovome je ritualno šaptanje na uho novorođenčeta Kristova imena (*maran Išo M'siha*) i nakon toga mu se u usta stavlja med pomiješan sa zlatom. Povezano s tim je i davanje imena *namakarana*, što su kršćani isto tako zadržali.

Peti *samskara* je *annaparshana*, prvo davanje čvrste hrane koje se obavljalo kod kuće ili u hramu. Ovaj običaj je bio prisutan u početku, ali je kasnije napušten. Sljedeći rituali, *chudakarma*, sječenje kose, ostavljajući samo jedan čuperak, kao i bušenje ušnih resica *karnavedha*, bili su prakticirani i kod kršćana.

Sljedeći korak je *vidyarambha* (početak učenja). U drevnoj Indiji obrazovanje je bilo rezervirano samo za najviše kaste. Brahmanima i kršćanima bilo je dopušteno izvršiti i ovaj ritual, koji je izvodio stariji *assan* (guru). Ispred križa i svjetiljke, *assan* je započinjao ritual praveći znak križa djetetu na čelu. Potom uzima kažiprst djeteta i njime piše u tanjuru riže riječi: „Sarveswaraya namo“ (*slava Svemogućem*). *Upayana* je obred stavljanja svetog konca brahmanima. Povjesničari tvrde da su i kršćani običavali stavljati taj konac, povezujući ga s obredom krštenja.

Mnogi elementi iz lokalne tradicije kršćani su preuzeli za obrede vezane uz vjenčanje, rituali *vivaha*. U starija vremena bilo je uobičajeno sklapanje braka u vrlo mladoj dobi. Roditelji su bili prije svega oni koji su birali muža ili ženu svojoj djeci. To ni danas nije u potpunosti iščezlo, jer se u Indiji smatra da se brak ne tiče samo dvoje ljudi, nego se cijele obitelji međusobno povezuju. Prakticirao se i još uvijek se prakticira miraz koji otac mlade treba dati mladoženjinoj obitelji. Obredi vezani uz brak počinju ritualnim šišanjem (*kesantha*) mladoženje, uoči vjenčanja. Tijekom obreda vjenčanja u crkvi (nekada se obavljao u mladoženjinoj kući) obavlja se ritual poznat kao *panigrahanam* (gdje mladoženja prihvća mladu uzimajući je za ruku) i pokriva se glava mladoj vjenčanim velom (*mantrakodi*). U početku je taj *mantrakodi* bilo vjenčano odijelo (*kodi*) koji su nosili brahmani, nad kojim se recitiraju 10 milijuna *mantri* (molitvene formule). Središnji dio obreda predviđa vezivanje čvora oko vrata nevjeste, na koji se okači *thali*, zlatni lančić u obliku lista banane, kojem kršćani još dodaju križ sastavljen od 21 pupoljka. Lančić se drži na koncu koji je napravljen od sedam niti uzetih iz *mantrakodija*. Udate žene čitav život nose svoj *thali*, a poslije njihove smrti on se prilaže u crkvenu riznicu. Poslije obreda u crkvi obavlja se *gruhapravešam*, ili dočekivanje nevjeste u kuću od strane mladoženjine majke, s *ashtamangalaya*, osam vrsta poklona za sreću (ogledalo, svjetiljka, zlato, riža, svijeće, voće, posuda s vodom...). Majka potom pravi znak križa na čelu mlade pastom od sandalovine i šafrana (*thilakam*).

Posljednji *samskara* je *antyeshti*, rituali vezani uz smrt. Prije pokopa tijelo se pokriva lanenim platnom (*kacha*) koje daruju ukućani pokojnika. Njime se danas pokriva lice prije ukopa. Poslije ukopa slijedilo je nekoliko dana obreda čišćenja, zvanog *pula*, koji se danas više uglavnom ne prakticira. Posebne molitve u kući molile su se sedmi, trideseti i četrdeseti dan

poslije smrti. Kao i brahmani, i kršćani obilježavaju dan smrti koji se naziva *sradham*.

Integracija Tominih kršćana u indijsko društvo obuhvaćala je sve forme kulture: liturgije, sakramenata, pobožnosti, muzike, plesa, arhitekture i obiteljskih rituala. U svojoj skoro dvijetisućljetnoj povijesti oni su ostali vjerni temeljnim vrijednostima kršćanske vjere, ali su znali tu vjeru izraziti u potpunosti kroz kategorije indijske kulturne, religijske i filozofske tradicije. Time su pokazali da je moguće biti u potpunosti kršćani i u potpunosti Indijci.